

Betegségek és kártevők a póré termesztésében

Автор(и): проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив; проф. д-р Винелина Янкова, ИЗК "Марица" в
Пловдив

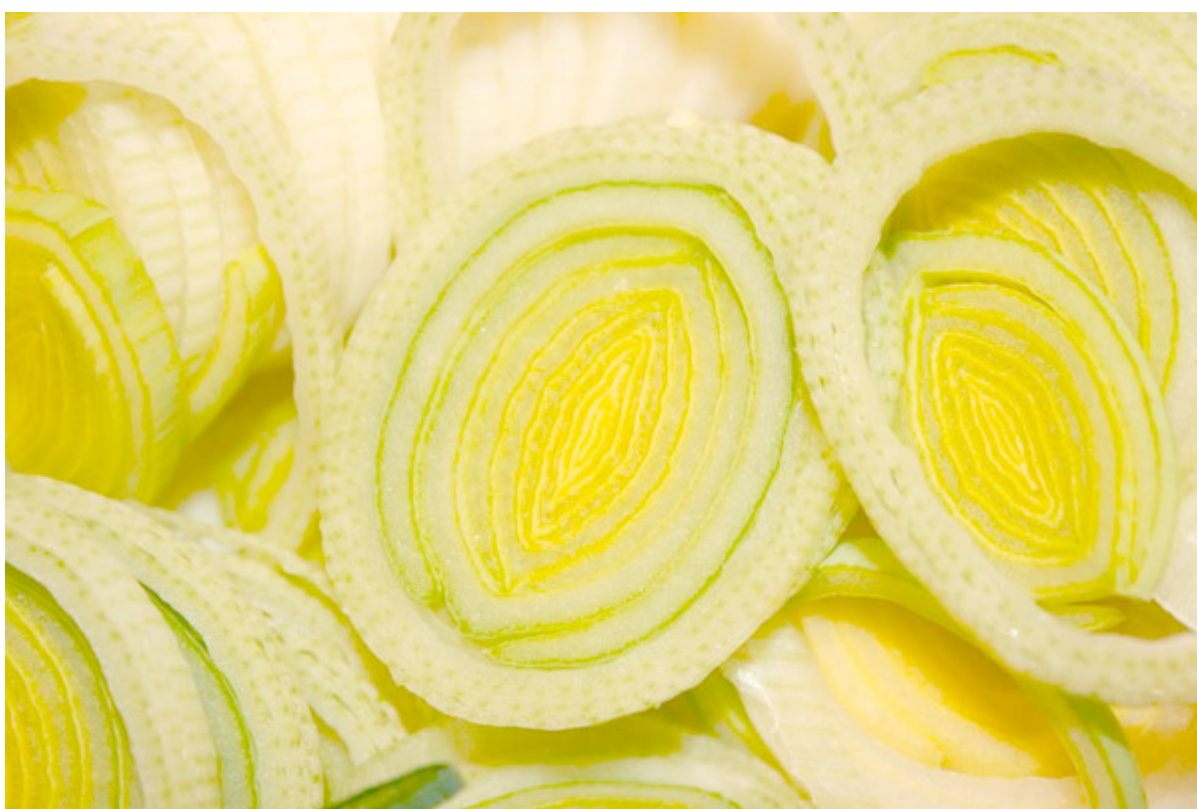
Дата: 12.09.2024 Брой: 9/2024

Absztrakt

A póré (*Allium porrum* L.) az Alliaceae (*Alliaceae*) családjába tartozó zöldségnövény. Vizsgáljuk a növény jelentőségét a zöldségfogyasztás szempontjából, valamint a fogyasztás előnyeit. Ismertetjük környezeti feltételekre, tápanyag- és öntözési igényeit. Leírjuk a fő betegségeket és kártevőket, amelyek károsítják, valamint az általuk okozott sérüléseket. Megadjuk az ellenük való védekezés módszereit és eszközeit, valamint az országban bejegyzett, a vegyi védekezés megvalósításához szükséges növényvédő szerek (NVS) listáját.

A fajon belül két további, meglehetősen elkülönülő képviselő létezik: az elefántfokhagyma (*Allium ampeloprasum* var. *ampeloprasum*), amelyet hagymájáért termesztnek, és az egyiptomi póré vagy „kurrat” (*Allium kurrat*), amelyet Egyiptomban és a Közel-Keleten leveléért termesztnek. A póré hosszú, hengeres levélcsomót képez, amely talajjal való betakaráskor kifehéredik. A növény elérheti a 0,6–0,9 m-t, és egyévesként, egy tenyészidőszak után betakarítva, vagy két tenyészidőszakos, két évig tartó életciklusként is termesztendő. A mezőbe ültetés után fagyálló, és számos fajta télen a talajban hagyható, és szükség szerint betakarítható. A póréfajtákat többféleképpen osztályozhatjuk, de a fő megkülönböztetés a nyári póré, amelyet az ültetés évszakában takarítanak be, és a téli póré, amelyet a következő év tavaszán lehet betakarítani. A nyári póréfajták kisebbek, mint a téli fajták, és a téli fajták általában erősebb ízűek.

Bár a modern póré nem nő vadon, valószínűleg a mediterrán régióban őshonos elődeiből házasították. Az ókori Egyiptom régészeti lelőhelyei, valamint falvésetek és festmények azt mutatják, hogy a póré legalább az i.e. második évezred óta az egyiptomi étrend része volt. Az Ebers-papirusz, amely az ókori egyiptomi írásokon alapul, szerint a póré fontos szerepet játszott az ókori Egyiptomban. Ma Ázsiában és a Mediterráneumban nagyobb területeken termesztik. Világszerte mintegy 250 000 hektárt művelnek meg vele. A legnagyobb pórétermelők Indonézia, Törökország, Belgium, Franciaország, Korea, Lengyelország, Németország, Kína, Hollandia és Spanyolország. A póré átlagos hozama 600–4000 kg/da. A maximálisan elérhető hozam 6000 kg/da. A póré ugyanazokon a területeken termesztendő, ahol a hagyma. Általában az őszi hónapokban éri el az érettséget.

Година	Лук		Чесън		Праз	
	Площ/ха	Добив/т	Площ/ха	Добив/т	Площ/ха	Добив/т
2015	1074	8 926	187	717	83	651
2016	1365	14 921	305	1 799	68	1 912
2017	2080	23 499	387	1 444	49	1 069
2018	3675	41 789	418	1 772	104	2 284
2019	2625	31 376	506	2 216	55	875

По данни на Агростатистиката

2. táblázat. Az Allium növények betakarított területe (ha) és elért hozama (tonna) Bulgáriában (2015–2019).

A póré főzésre és gyógyászati célokra egyaránt használatos. Enyhe íze és könnyű elkészítése miatt a zöldség kedvelt kiegészítője a leveseknek, pörkölteknél, főételeknek és köretnek. Sok vitamint tartalmaz – K-vitamint, B-vitamin-csoportot, C-vitamint, A-vitamint és E-vitamint –, valamint ásványi anyagokat – mangánt, reze, vasat, magnéziumot és kalciumot. A póré antioxidánsokat tartalmaz és gyulladáscsökkentő hatású. Megvédi az erek elzáródásától. Napos helyeket, jó vízelvezetésű, szerves anyagban gazdag, pH 6,0–7,0 közötti talajt kedvel. Állandó talajnedvességet igényel. Bulgáriában általában második növényként termesztik. A palántanevelésre való vetőmagot február-márciusban vetik, a palántákat pedig júniusban ültetik ki. Frissen és feldolgozva fogyasztják. Különböző ételekben használják, akár önmagában, akár fűszerként. Sajátos, enyhén csípős íze és lágy alszára miatt széles körben alkalmazzák a konyhánkban, főleg a téli hónapokban. Téli felhasználását elősegíti a jó tárolhatósága is. A friss fogyasztáson kívül szárítva is fogyasztható. A póré kevésbé csípős, mint a hagyma és a fokhagyma, kellemesebb ízű, és nagyobb mennyiségben fogyasztható.

Fagyálló növény (mínusz 15–20°C-ot is elvisel), a póré különösen igényes a vízháztartás szempontjából, és csak öntözött körülmények között termeszthető. A talajra, pontosabban a benne lévő tápanyagtartalomra szintén igényes. A legjobb eredményeket **a póré termesztésekor** mély, nedvességtartó, szerves anyagban gazdag homokos vályogtalajon érhetjük el.

A pórétermesztés jó előveteményei azok a növények, amelyek gyommentesen hagyják a területet és elég korán felszabadítják, hogy az megfelelően előkészíthető legyen. **Az ültetés vagy vetés előtt retket, spenótot, salátát, korai burgonyát, zöldborsót stb. választhatunk előveteménynek.**

A póré előállított palánták felhasználásával vagy a magok közvetlen vetésével is termesztethető. Két csoportja létezik a póréfajtáknak – az „európai” rövid álszárral (15–25 cm) és a „bolgár” hosszú, 45–50 cm feletti álszárral. Bulgáriában a második csoportból két fő fajta terjedt el: a Starozagorski Kamush és a Starozagorski 72.

Kártevők

Hagymatripsz (*Thrips tabaci* Lind.)

Súlyos károkat okoz a póré. Az állományban a teljes vegetációs időszak alatt megfigyelhető. Évente 8–10 nemzedéke van, és imágóként, ritkábban lárvaként telel át a növényi maradványokon, a talajban stb. A nőstény imágók kb. 100 petét raknak, egyenként a levél fonákán a parenchima epidermisz alá. A kárt az imágók és lárvák okozzák, amelyek kiszívják a levelek és a növények növekedési pontjának nedvét. A kár következtében fehéres-ezüstös foltok jelennek meg a leveleken, amelyek súlyos fertőzés esetén csíkokká olvadnak össze. A károsított levelek deformálódnak, elsárgulnak és a csúcsuktól kezdve kiszáradnak. Rajtuk apró, finom fekete pontok – a rovar ürüléke – láthatók. Erős fertőzés esetén a levelek kiszáradnak. A növény fejlődése elmarad, és a hozam jelentősen csökken. A károsított levelek rossz kereskedelmi megjelenést kölcsönöznek a növényeknek.

Védekezés

Engedélyezett növényvédő szerek: Deca EC/Dena EC/Decis/Desha EC/Poleci/Deltin 50 ml/da; Meteor 80–90 ml/100 l víz; Flipper 1–2 l/da; Citrin max/Cyperkill 500 EC/Cypert 500 EC/Poli 500 EC 5 ml/da. 2–3 kezelést végezzen 7–10 napos időközönként.

Pórélevél-fúró legyek (*Napomyza gymnostoma* Loew). Az Allium növényeket károsítja, de a legsúlyosabb és legszembetűnőbb kárt a póré okozza. A pórélevél-fúró legyek évente 3–4 nemzedéket fejleszt. Bábként telel át a póré szárában, a akna végén, és nagyon ritkán a növény alatti talajban. A fejlődésüket be nem fejező egyedek kis része lárvaként marad áttelelni, amelyek később bebábozódnak. Az áttelelt nemzedék rajzása április elején kezdődik. Nagyon elhúzódó, és ez a két stádium áttelelésének köszönhető. Ennek a nemzedéknek a lárvái általában újhagymát és fokhagymát károsítják. A második nemzedék imágói május végén és június elején rajzanak. Az ivarérett nőtények petéket raknak a hagymára, a téli fokhagymára és a póré palántákra. A harmadik nemzedék legyei július elejétől közepéig rajzanak. Petéiket a póré száraiba rakják. A kikelt lárvák aknáznak a szárakban; a károsítás helyén a szárlevelek könnyen széthasadnak. A negyedik nemzedék rajzása augusztus 1–10. között kezdődik. A negyedik nemzedék lárvái a póréon fejlődnek, befejezik fejlődésüket, bebábozódnak és a növényekben telelnek át. A kárt a legtöbb esetben a betakarítás után észlelik. Az álszár területén, a külső 3–4 levélen, az alap felé irányuló, majdnem egyenes aknák figyelhetők meg. A károsított növények szárai növekedésük során hosszában megrepednek, és a repedésekbe kórokozók hatolnak be, amelyek rothadást okoznak. Néha a legyek által károsított póré álszára rózsaszínűvé válik és tárolás közben elrothad. Erősen fertőzött növények szárában 5–15 láva és báb található. A levél-fúró legyek által

megtámadott póré rossz kereskedelmi megjelenésű, és téli tárolás közben elrothadhat. A pórélevél-fúró legyek elleni védekezés nagyon nehéz, mivel a kártevő évente több nemzedéket fejleszt, a nőstények a levél epidermisz alá rakják petéiket, és a kikelt lárvák rejtett életmódot folytatnak, így szinte sebezhetetlenek a felhasznált rovarirtó szerekre.

Védekezés

Engedélyezett növényvédő szerek: Deca EC/Dena EC/Decis/Desha EC/Poleci/Deltin 50 ml/da; Meteor 80–90 ml/100 l víz. Végezzen 2–3 kezelést 7 napos időközönként, az imágók ellen, a petérakás előtt.

Betegségek

Peronoszpóra (*Peronospora destructor* (Berk.) Casp.)

